

Stališče KSJS do predloga Socialnega sporazuma 2012 -2016

I. Uvod

V Konfederaciji sindikatov javnega sektorja Slovenije (KSJS) smo podprli Izhodišča za socialni sporazum 2012 – 2016 kot uravnotežen dokument, ki je dobra spodbuda in primerna osnova za sklenitev socialnega sporazuma. Predstavniki KSJS so pri oblikovanju besedila aktivno in konstruktivno sodelovali od začetka in pomembno prispevali pri iskanju kompromisnih rešitev. V KSJS ugotavljamo, da je vlada pri pripravi Izhodišč v pretežni meri upoštevala Izhodišča, vendar prihaja do posameznih razlik pri konkretnih predlogih ukrepov, ki jih namerava uveljavljati vlada pri dejavnostih za doseganje posameznih ciljev in ukrepih na posameznih področjih socialnega sporazuma. KSJS bo po zaključku stavkovnih aktivnosti in sklenitvi Sporazuma o razrešitvi stavkovnih zahtev ter Dogovora o ukrepih na področju plač, povračil in drugih prejemkov v javnem sektorju za uravnoteženje javnih financ v najkrajšem možnem času pristopila k Izhodiščem in se dejavno vključila v dialog o Socialnem sporazumu za obdobje 2012 – 2016.

1. Namen

KSJS soglaša z namenom sklenitve Socialnega sporazuma. Pomembno je, da vlada pristaja na rešitve, ki bodo sprejete v soglasju s socialnimi partnerji in sicer o temeljnih vprašanjih s področij delovnopravne zakonodaje, trga dela, zdravstvenega in pokojninsko-invalidskega zavarovanja ter plačnega sistema v javnem sektorju, ki bodo opredeljena v socialnem sporazumu. KSJS to ocenjuje kot pomemben korak naprej. Zavezo socialnih partnerjev o krepitvi socialnega dialoga in zaupanja med socialnimi partnerji KSJS razume kot temeljni princip delovanja in nenadomestljiv način za zagotavljanje »ravnovesja med socialno državo in gospodarstvom«. Konfederacija se v celoti strinja, da je »trajnostni razvoj, pojmovan kot medgeneracijsko odgovoren in pravičen razvojni model ravnovesja med gospodarstvom, socialo ter okoljem« edina strateško pravilna usmeritev in razvojni imperativ za Slovenijo. KSJS podpira cilje in vrednote ter izhodišča za doseg postavljenih ciljev.

II. DEJAVNOSTI ZA DOSEGO POSTAVLJENIH CILJEV NA POSAMEZNIH PODROČJIH

II/1 Stabilizacija javnih financ

Pri dejavnostih za doseg postavljenih ciljev na posameznih področjih KSJS pripominja, da sicer soglaša z dejavnostmi za stabilen javno finančni okvir, za izboljšanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva, odpravo finančne nediscipline ter tudi z racionalizacijo in povečanjem učinkovitosti javnega sektorja ob postavljenih normativih in standardih. Meni pa, da ni potrebna dopolnitev ustave z fiskalnim pravilom uravnoteženega proračuna, ki naj bi uskladil javne finance z določili tega pravila. Slovenija ima dovolj instrumentov za uravnoteženje javnih financ. Potrebno je le odgovorno ravnanje vlade, da jih bo uveljavila v praksi in ne bo povzročala zadolžitve državnega proračuna.

III. Krepiti rast in povečati konkurenčnost

III./1 KSJS se ne strinja z uvedbo socialne kapice v razmerah, ko se prilivi v proračun in javne blagajne zmanjšujejo in na drugi strani ni zagotovila da bodo visoko usposobljeni kadri, ki bi dodatno pridobili od zmanjšanja socialnih prispevkov dejansko prispevali k večji konkurenčnosti podjetij in zasebnih družb. Prav tako menimo, da je vprašljivo zniževanja davkov od dobička pravnih oseb, ker ni nikakršnega zagotovila, da bo povečan dobiček podjetij vložen v investicije in ne prenesen v tujino ali porabljen za večji luksuz lastnikov kapitala.

III./2 Pri ukrepih za učinkovito in ekonomično državno in javno upravo KSJS opozarja, da morajo biti racionalizacije smiselne, zmanjševanje števila javnih zavodov in njihovo združevanje ne sme iti na račun zmanjšane kakovosti in enake dostopnosti državljanov do javnih storitev. Pri sistemski ureditvi nevladnih organizacij naj vlada dopolni Zakon o reprezentativnosti sindikatov, ki ne bo še naprej spodbujal drobitve teh organizacij in krepitev njihove cehovske usmerjenosti.

III./3 Delovanje pravne države je pomemben vidik za vse zaposlene. KSJS podpira reforme sodstva in tudi policije, vendar pripominja, da mora vlada doseči konsenz z zaposlenimi javnimi uslužbenci v teh resorjih, s katerimi je sklepala preliminarne dogovore, ne pa netiti dodatnih sporov, zahtev in nasprotovanj.

III./4 KSJS izrazito podpira definicijo trajnostnega razvoja, pojmovanega kot medgeneracijsko odgovoren in pravičen razvojni model ravnovesja med gospodarstvom, socialo in okoljem, ki je razvojni imperativ Slovenije. Izrecno podpiramo ukrepe na področju potniškega prometa, možnosti dostopa do širokopasovnega omrežja, uvedbo enotne vozovnice v javnem potniškem in avtobusnem prometu, ker bo vse to prispevalo k večji vključitvi vseh državljanov.

III./5 Na področju trga dela KSJS soglaša s konceptom prehajanja iz fleksibilnih v bolj trajne zaposlitve. Vendar približevanje statusa zaposlenih za nedoločen čas in statusa za zaposlovanje za določen čas ne sme pomeniti, da bodo vsi delavci kmalu zaposleni s pogodbo, ki ne bo zagotavljala trajnosti zaposlitve in socialne varnosti v primeru odpovedi pogodbe. KSJS izraža pomisleke, da delodajalci ne bi bili več obvezani sporočiti prostih delovnih mest, ker ne vidi potrebnega pregleda nad potrebami delodajalcev na trgu dela. Že dosedanja ureditev obveznega sporočanja prostih delovnih mest zaradi liberalne prakse ne daje zanesljivih podatkov o potrebah na trgu dela.

V KSJS pričakujemo, da bo Socialni sporazum potrdil usmeritev iz veljavnih dogovorov med vlado in sindikati o številu delovnih mest v javnem sektorju.

III./6 Sindikati KSJS so se v Dogovoru o ukrepih na področju plač zavzeli za odpravo pomanjkljivosti v veljavnem plačnem sistemu in pričakujejo ukrepanje vlade za ustrezne rešitve. KSJS bo vztrajala, da se vlada zaveže k čim prejšnji odpravi anomalij, ki so bile s preteklimi dogovori že pripoznane. To zlasti velja za plače v skupini »J«, za katero tudi vlada ugotavlja, da so številna delovna mesta neustrezno ovrednotena.

III./7 KSJS meni, da je vzgojni in izobraževalni sistem ustrezno vzpostavljen, tako da ga je potrebno le sproti prilagajati in dograjevati. Izobraževalni sistem vsekakor ne more biti namenjen samo za pridobivanje znanj in kompetenc za (ustvarjalno) delo, ki jih ni moč definirati, temveč mora vzpostavljati pogoje za avtonomno razmišljanje državljanov in

državljan, za spoštovanje razlik med ljudmi (socialnih, kulturnih, verskih, ideoloških), razvijati zmožnosti za življenje v demokratični družbi, izpostavljati kulturo miru in nenasilja, poglobljati pomen trajnostnega razvoja in družbene odgovornosti podjetij.

Naše izkušnje in izkušnje pedagoško uspešnih držav nas opozarjajo, da je potrebno spremembe izobraževalnega sistema skrbno premisliti, analizirati učinke in novosti preizkusiti na manjših vzorcih. Vztrajali bomo, da mora pri spremembah stroka imeti ključno vlogo. Učiteljskim združenjem, staršem in zainteresirani javnosti je pri spremembah treba zagotoviti dovolj časa in prostora za razprave in polemike. Opozarjamo na Unescova Priporočila o statusu učiteljev, ki vladam nalagajo, da učiteljska združenja in učiteljske sindikate neposredno vključijo v spremembe organizacije in konceptov izobraževanja.

Naloge vlade : I. ZAGOTOVITI ODLIČNOST IN AVTONOMNOST

1. Vrtci in šole

Opozarjamo na predlagane spremembe študija izobraževalnih poklicev, ki so v pristojnosti fakultet in jih brez njihovega strinjanja ni mogoče vpeljati. Če ima predlagatelj namen spremeniti način imenovanja ravnateljev (imenovanje na podlagi strokovnih meril?), mora to jasno povedati in zapisati. Enako velja za napoved o vzpostavitvi sistema zunanjega merjenja kakovosti, ki mu v principu nasprotujemo in se zavzemamo za samoevalvacijo, ki jo prakticirajo skandinavske države. Strinjamo se z razbremenitvijo učiteljev, vzgojiteljev in ravnateljev administrativnega dela, a to šolske oblasti ponavljajo že leta, zato pričakujemo konkretne predloge.

Nasprotujemo poskusu vlade, da kot edini kriterij primerjav slovenskega izobraževanja z drugimi državami uporablja podatke OECD. Evropske države, ki so vključene v Evropsko unijo uporabljajo primerjave, ki jih pripravljajo v Evropi (Key data on education in Europe). Primerjati Slovenijo z Mehiko, Čilom, Turčijo ali Južno Korejo ni smiselno, primerjati jo moramo predvsem s kulturnim okoljem, v katerem živimo. Vztrajali bomo, da so temelj odločanja v izobraževanju podatki, ki jih zbiramo v Evropi za evropske države.

1. Visoko šolstvo in znanost

V sporazumu se moramo dogovoriti o financiranju visokega šolstva in znanosti, saj rebalans proračuna za leto 2012 ogroža temelje delovanja dejavnosti, ki ju večina razvitih držav razume kot ključni za premagovanje krize.

Težko je sklepati, kaj je cilj sprememb, ki jih predlaga vlada, ker gre za zelo pavšalne formulacije. Potrebujemo odgovore: Na kakšen način se bo dosegla večja učinkovitost akreditacijskih in evalvacijskih postopkov? Kako bomo izbirali področja, kjer lahko pričakujemo vrhunske rezultate? Kako bomo spodbujali vključevanje najboljših tujih učiteljev, če so javna sredstva za visoko šolstvo izrazito znižana? Bojimo se, da odpravljanje birokratskih ovir ne bo dovolj za vključevanje najboljših tujih raziskovalcev v slovenska podjetja in razvojne centre. Iz predlaganega sklepamo, da vlada ne razume pomena družboslovja in humanistike, saj napoveduje, da bo financiranje usmerila v projekte, ki jih gospodarstvo potrebuje za svoj razvoj.

Namera vlade, da raziskovalne centre na visokošolskih zavodih in na javnih univerzah s finančnimi mehanizmi usmerja v povezovanje z uspešnim podjetniškim okoljem, katerega rezultat bodo svetovno primerljive rešitve izdelkov, tehnologij in procesov pomeni, da bi vlada poslanstvo univerz in znanstveno-raziskovalnih inštitutov rada *zreducirala* na stopnjo »razvojnih oddelkov podjetij« (torej tistih razvojnih oddelkov, ki so jih slovenska podjetja v devetdesetih letih »veselo« ukinjala, verjetno kot nepotreben strošek, kar samo po sebi veliko

pove o »zgodbi o uspehu« našega gospodarstva; slovenska podjetja, če bodo hotela biti konkurenčna, bodo pač morala zopet in na novo ustanoviti svoje razvojne oddelke).

Vlada prav tako tako želi *podrediti univerze in raziskovalne inštitute v celoti trgu dela*, kar absurdno pomeni, da postaja trg dela najvišja instanca v državi, to pa paradokсно pomeni, da se nihče v državi ne sme »vtikati« v trg dela.

II. SPODBUJATI ENAKE MOŽNOSTI, SOCIALNO POVEZANOST, VREDNOTE, VZGOJO ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ, ZDRAVJA, OSEBNOSTI RAZVOJ, ZNANJE USTVARJALNOST, INOVATIVNOST, PERSONALIZACIJO POUKA

Zanima nas, kako v vrtcih vzpostaviš pogoje za trajnostni razvoj? Kako je mogoče »personalizirati« pouk, če hkrati napoveduješ povečanje števila otrok v oddelkih in povečane obremenitve učiteljev?

III. MODERNIZIRATI SISTEM

Nekateri konkretni predlogi vlade za modernizacijo so za SVIZ sprejemljivi (spodbujanje tujejezičnosti od vrtca do fakultete, štipendijske spodbude za dijake poklicnih šol, večja mobilnost učencev in dijakov, večja vsebinska raznovrstnost oddelkov v gimnazijah, profesionalizacija strokovnih komisij za usmerjanje, programi za dijake osipnike in dopolnitev PUM). Za druga je potrebno pridobiti strokovne ocene in analize (ukinitve maturitetnih katalogov, obvezni drugi tuji jezik v strokovnih šolah, promocija poklicnih šol, ki je brez koncepta). Pri tretjih bomo predlagali dopolnitev in razširitev (projekti inovativnosti in podjetnosti učencev in dijakov). Povečevanje dostopnosti zasebnih vrtcev je sprejemljivo, če se ne izvaja na račun sredstev za javne vrtce, sicer mu bomo nasprotovali. Nasprotovali bomo uvajanju zgrešenega koncepta konkurenčnosti med šolami, ker praktično vse mednarodne študije opozarjajo, da ima več negativnih kot pozitivnih učinkov. Predlagamo, da se organizira dodatno izobraževanje za mentorje začetnikom. Delo mentorjev je potrebno sistemsko urediti (razbremenitev pedagoških oz. svetovalnih obveznosti) in finančno ovrednotiti. Predlagamo, da se pripravništvo za strokovne delavce podaljša na eno leto, volontersko pripravništvo pa se ukine. Predlagamo, da se uvede 4 strokovne nazive za strokovne delavce. Slovenija nima nafte, zato si moramo prizadevati, da vsakega posameznika izobrazimo do meje njegovih oziroma njenih zmožnosti. Predlagamo razširitev in poglobitev dela z nadarjenimi učenci in strokovno poglobitev pomoči za učence z učnimi težavami in primanjkljaji. Predlagamo, da se zahtevna opravila razrednika ovrednotijo kot del tedenske učne obveznosti. Predlagamo, da začne Slovenija po zgledu skandinavskih držav postopno uvajati pravico do sobotnega leta za učitelje v osnovnih in srednjih šolah.

KSJS meni, da je sprotno in strokovno klasificiranje izobraževalnih programov zagotovljeno preko ustreznih institucij in da te zahteve ne kaže vnašati v Socialni sporazum. Republika Slovenija mora zagotoviti vzpostavitev Slovenskega (nacionalnega) ogrodja kvalifikacij, ki bo ustrezno razvrstilo kvalifikacije na ustrezne ravni in zagotavljalo primerljivost z zahtevnostjo in vrednostno ravnijo posameznih diplom in kvalifikacij. Slovenija je po številu reguliranih poklicev v vrhu EU, zato je potrebno izvesti deregulacijo številnih poklicev tudi v javnem sektorju v skladu s smernicami EU.

Med ukrepi za modernizacijo poklicnega šolstva in približanju Evropskemu kvalifikacijskemu ogrodju (uporaba termina: nacionalno ogrodje kvalifikacij, Evropsko ogrodje kvalifikacij) so združevanje strokovnih svetov in združevanje organizacij za podporo šolstvu na državni ravni. V KSJS menimo, da fizično združevanje zavodov v nek super javni

zavod ne bo prineslo zelenih učinkov in bo zmanjšalo iniciativnost in transparentnost delovanja teh razvojnih služb. Smiselne bi bile povezave med sorodnimi zavodi kot so ACS in CPI ali ZRSS in RIC idr. Prav tako KSJS ne vidi učinka pri odpravi samostojnih Strokovnih svetov za splošno in poklicno izobraževanje. Proračunski prihranki iz naslova združevanja strokovnih svetov in javnih zavodov na državni ravni vsekakor ne bodo bistveni.

8. Področje socialne politike in zdravstva po meri ljudi

KSJS kot pozitivno ocenjuje namero vlade, da omogoča dejavno vlogo socialnih partnerjev pri oblikovanju odločitev in izvajanju politik na področju pokojnin in zdravstvenega varstva. Ne podpira zviševanja prispevkov in se zavzema za vzdržnost tako zdravstvenega kot pokojninskega sistema. Vprašljivo je uvajanje korporativnega vodenja v javne zdravstvene zavode, podpira pa se namera, da se v zdravstvenih dejavnostih postavijo normativi, ki pa seveda ne morejo biti le normativi, ki jih postavljajo stanovske organizacije zdravstvenega osebja s prisilnim članstvom, temveč se morajo ozirati tudi na primerljive normative v ekonomsko uspešnih državah.

Koncept in struktura socialnega sporazuma

Ne strinjamo se s konceptom socialnih sporazumov, ki so se uveljavili v preteklih letih in ga aktualni predlog vlade ponavlja, da se po uvodnem, neobvezujočem in vsebinsko izpraznjenem besedilu vsakega izmed poglavij, naštejejo naloge socialnih partnerjev. Besedilo mora biti integralno in odražati jasno opredeljene usmeritve o področjih in temah, ki so opredeljene v Izhodiščih za socialni sporazum 2012 – 2016. Naštevanju nalog posameznih partnerjev nasprotujemo!

Branimir Štrukelj,
Predsednik Konfederacije sindikatov javnega sektorja Slovenije